

УДК 330.675

Чернишов М. О., аспірант,
Київський національний університет технологій та дизайну

Левченко В. П., науковий керівник, д.е.н., професор,
Київський національний університет технологій та дизайну

РОЗВИТОК УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Тези присвячено дослідженню та аналізу особливостей розвитку системи управління безпекою банківської системи в сучасних умовах цифровізації та посилення вимог до фінансової безпеки. Фінансова безпека банківських установ в умовах цифровізації передбачає забезпечення стійкості та захисту банків від внутрішніх та зовнішніх загроз, що виникають у зв'язку з впровадженням новітніх цифрових технологій. Авторами доведено, що цього можливо досягти за допомогою зниження можливих ризиків кіберзлочинів та шахрайства, забезпечення інформаційної безпеки, належного та грамотного зваженого управління активами та капіталом, а також підвищення рівня цифрової грамотності як клієнтів, так і персоналу банківських установ.

Ключові слова: управління фінансовою безпекою, банківська система, економічна безпека, інформаційна безпека, цифровізація, банківські інновації, цифрові продукти та послуги, індикатори фінансової безпеки, загрози, кіберзлочинність.

Банківська система є основою сучасної ринкової економіки. Вона забезпечує функціонування всіх сфер господарства, регулює грошові потоки, створює умови для розширеного відтворення та сприяє економічному розвитку держави. Це складова частина кредитно-грошової системи, елемент економічного базису суспільства, яка розвивається за законами ринку, внутрішньо організована та взаємопов'язана, має загальну мету і завдання. Банківська система залежить від економічної та соціальної політики держави [1; 2].

Сучасна криза в економіці та повномасштабна війна з Росією негативно впливають на всю банківську систему України. В результаті погіршується економічна безпека країни, серйозно підривається фінансова безпека окремих комерційних банків і банківської системи загалом, що зумовлює необхідність пошуку нових способів управління фінансовою стійкістю і фінансовою безпекою банківської системи [1; 4]. У зв'язку з цим дедалі актуальнішою стає проблема аналізу наявних моделей оцінювання фінансової безпеки банків і банківської системи за допомогою новітніх цифрових технологій та розроблення нових методів і моделей з урахуванням кризових явищ у національній економіці та наслідків гібридної війни.

Домінантна роль цифровізації економіки в цілому та банківського сектору зокрема підсилює роль впровадження нових підходів як до визначення фінансової безпеки банку, так і удосконалення її в умовах цифровізації. Відтак цифровізація розглядається як ключовий шлях розвитку всіх сфер економіки України, у тому числі і банківської

діяльності, де основне місце належить забезпеченню фінансової безпеки банківського сектору [3; 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питання оцінювання та забезпечення фінансової безпеки банківської системи досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні науковці та фахівці, такі як О. І. Барановський, М. Р. Барилук, О. Б. Васильчишин, В. А. Гамза, Ю. О. Голобородько, С. В. Добринь, О. П. Кириленко, О. А. Сергієнко, Я. Ю. Солдатова, О. В. Стащук, І. Б. Убілава, І. М. Чуйко, Д. В. Шиян та багато інших.

Проте, незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених фінансовій безпеці банківської системи, ще недостатньо уваги приділено питанню впливу та ідентифікації загроз, що впливають на функціонування банківських установ в умовах сучасної цифровізації.

Головною метою роботи є: визначення нових напрямів розвитку та удосконалення системи управління фінансової безпеки банків; виокремлення чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, які впливають на фінансову безпеку банківської системи; дослідження зміни показників банківської діяльності під впливом цифровізації.

Розвиток управління фінансовою безпекою банківської системи в умовах цифровізації передбачає адаптацію до нових загроз, таких як кіберзлочинність та шахрайство, шляхом впровадження інноваційних технологій та посилення захисних механізмів для забезпечення стійкості банків та захисту інтересів клієнтів від дестабілізуючих факторів. Розглянемо основні аспекти розвитку управління фінансовою безпекою банків в умовах цифровізації:

- Цифровізація створює нові загрози, зокрема, кіберзлочинність, шахрайство та зловживання даними, це вимагає вдосконалення систем захисту та реагування на інциденти, постійної адаптації до нових загроз.

- Необхідність впровадження інноваційних технологій. Банківські установи мають впроваджувати сучасні технології для підвищення безпеки своїх систем, такі як штучний інтелект, машинне навчання та біометричні системи для верифікації особистості.

- Кібербезпека. Захист банківських систем та даних від кіберзлочинності, що є однією з найгостріших загроз у цифрову епоху. Посилення кіберзахисту стає пріоритетом для банківської системи, що передбачає захист від злому, несанкціонованого доступу до даних та інших цифрових атак.

- Інформаційна безпека. Забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, яку обробляють банківські системи. Захист даних клієнтів та забезпечення безпеки персональних даних клієнтів є ключовим елементом управління фінансовою безпекою в цифрову епоху.

- Антифрод-захист: Запобігання шахрайству, яке може бути вчинене як онлайн, так і через інші цифрові канали, використовуючи складні схеми та технології. Передбачає комплекс програмних засобів та процедур, призначених для виявлення, запобігання та блокування шахрайських операцій і дій у цифровій сфері. Системи антифрод використовують банки, платіжні сервіси, інтернет-магазини та оператори зв'язку для захисту користувачів від крадіжки даних, шахрайських транзакцій, а також для боротьби з кібератаками та підміною номерів. Для виявлення підозрілої активності системи

антифрод аналізують різноманітні дані: аналіз транзакцій, поведінкову біометрію, аналіз даних користувача та пристрою, виявлення ботів. Необхідно проводити безперервний моніторинг у реальному часі для миттєвого виявлення та блокування виниклих загроз.

- Автоматизація та моніторинг. Автоматизація процесів управління ризиками та постійний моніторинг транзакцій дозволяють оперативно та своєчасно виявляти та реагувати на підозрілу активність.

- Управління ризиками. Ідентифікація, оцінка та мінімізація як внутрішніх (наприклад, менеджмент, якість активів), так і зовнішніх загроз (до них належать недосконале законодавство, дії конкурентів, несприятлива економічна кон'юнктура, політичні фактори), що можуть вплинути на фінансову стабільність банку.

- Ліквідність та платоспроможність. Підтримання належного рівня ліквідності (здатності виконувати зобов'язання) та платоспроможності (здатності виконувати боргові зобов'язання) в умовах швидких змін ринку та цифрових операцій.

- Цифрова грамотність. Підвищення рівня знань цифрової та фінансової грамотності клієнтів і співробітників щодо безпечного використання цифрових продуктів. Навчання основам безпечного використання цифрових банківських послуг допомагає знизити ризики шахрайства, захистити кошти та сприяє безпечному використанню цифрових продуктів та їх захисту.

- Співпраця з регуляторами та регуляторні вимоги. Банки та регуляторні органи тісно співпрацюють для забезпечення стабільності фінансової системи та розробки ефективних стратегій та стандартів безпеки в цифрову епоху. Важлива відповідність нормам та вимогам, встановленим державою та фінансовими регуляторами, щодо цифрових операцій та захисту даних.

- Економічна стабільність. Фінансова безпека банківської системи є фундаментом для стабільного функціонування всієї економіки, забезпечуючи довіру до фінансових установ та захищаючи інвестиції. Стійкість банківської системи та надійний захист коштів формують довіру клієнтів до банків та їхніх послуг.

- Розвиток інновацій. Безпечна банківська система сприяє розвитку інноваційних фінансових продуктів та послуг, що є важливою передумовою для економічного зростання.

Роблячи висновки, автори відзначають ключове значення цифровізації для банківської системи, яка дозволяє автоматизувати процеси, знизити витрати та прискорити операції, що призводить до підвищення ефективності банків та покращення якості послуг для клієнтів. Вона змінює бізнес-моделі банків, створює нові конкурентні переваги, сприяє розвитку екосистем, цифрових продуктів та послуг. Цифровізація суттєво трансформує управління фінансовою безпекою банківської системи, підвищуючи її ефективність та стійкість шляхом впровадження нових цифрових інструментів для моніторингу, аналізу ризиків та запобігання шахрайству, хоча це також створює нові виклики, пов'язані з кібербезпекою та регулюванням.

Таким чином, цифровізація є потужним інструментом для підвищення фінансової безпеки банківської системи, але її успішне застосування вимагає комплексного підходу, що враховує як технологічні аспекти, так і питання регулювання та управління ризиками.

Список використаних джерел:

1. Kryshnal, H. Financial security of the banking system of Ukraine under the conditions of martial state: classification of possible threats. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*. 2023. 4(26), 39- 47. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2023-4/26-03>
2. Карчева Г., Карчева І. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансово-економічною безпекою банків. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32. № 1. С. 168-198. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.01.188>.
3. Кльоба Л. Г. Цифровізація – інноваційний напрям розвитку банків / Л. Г. Кльоба. // *Ефективна економіка*. – 2018. – № 12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_12_31.
4. Москвін Б.Ю. Економічна безпека фінансових інституцій в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка і організація управління*. 2022. № 2 (46). С.110-119. DOI: 10.31558/2307-2318.2022.2.11.
5. Шульга О. А. Стратегія забезпечення фінансової безпеки банківської установи та сучасні аспекти її діагностики. *Інфраструктура ринку*. 2023. №70. С. 171-175. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure70-30>.